

### Japonci zasedli holandski otok na Pacifiku

Zavezniki potopili šest japonskih vojaških transportov in poškodovali pet bojnih ladij. Angleži ujeli 26,000 nemških in italijanskih vojakov v Libiji. Nacijski mornarični bazi bombardirani iz zraka. Ogromne nemške izgube na ruskih frontah

Batavijska Java, 13. jan.—Japonske čete so zasedle holandski otok Tarakan na Pacifiku, ki leži vzhodno od otoka Borneo, se glasi uradno poročilo. Holandska bojna letala bombardirajo enote japonske bojne mornarice pri Tarakanu.

Zavezniki potopili pet japonskih vojaških transportov in poškodovali pet bojnih ladij, ter sestrelila deset bojnih letal v zadnjih 48 urah.

Singapur, 13. jan.—Britske čete so se umaknile iz Kuala Lumpur, kavčukarskega središča in glavnega mesta malajskih držav, na drugo bojno črto, ki je oddaljena 150 milj od Singapora.

Washington, D. C., 13. jan.—Mornarični departament poroča, da je admiral Thomas C. Hart, vrhovni poveljnik zavezniške bojne mornarice, došel v holandsko Vzhodno Indijo.

Singapur, 12. jan.—Ljute bitke so v teku med britskimi in japonskimi četami na bojni črti dvesto milj severno od Singapora, največje britske trdnjave na Daljnem vzhodu. Poveljstvo je priznalo umik britskih čet iz nekaterih sektorjev te fronte.

Nove japonske čete so se izkrcale na obrežju v zapadnem delu Malajskega polotoka in na ozemlju pri Kuantanu. Japonsko prodiranje, ki se je pričelo zadnji teden, se nadaljuje. Poveljstvo pripisuje uspehe japonski premoči.

Tokio, 12. jan.—Poročilo, da so japonske čete okupirale Kuala Lumpur, glavno mesto malajskih držav, je sledilo naznanilo, da so japonske motorne enote obkrožile pristaniščno mesto Sweetenham na zapadni strani Kuala Lumpurja.

Druga vest pravi, da so Japonci prebili britsko bojno črto pri reki Slim po ljuti bitki v Anglezih, v kateri je padel poveljnik britske brigade.

Rangoon, Burma, 12. jan.—Angleški in ameriški letalci so izvršili napade na japonska vojaška letališča v Siamu in prizadeli sovražniku težke izgube. Bombe so razbile 26 japonskih bojnih letal, med temi deset bombnikov.

Na drugi strani so japonski letalci bombardirali Moulmein, 60 milj vzhodno od Rangoona, v otoku Tavoy ob zalivu Martaban. Uradno poročilo pravi, da bombe, katere so vrgli Japonci na mesto, niso povzročile posebnih škod. Dva civilista sta bila ubita in osem ranjenih v napadu.

Sydney, Avstralija, 12. jan.—Mornarični minister J. M. Martin je izjavil, da so britske in ameriške čete na poti proti Daljnemu vzhodu, ni pa povedal, če bodo izkrcali v Avstraliji. Dejal je le, da bodo ščitile Avstralijo pred sunkom sovražnika.

Premier John Curtin je ponovil zahtevo, da mora biti Avstralija reprezentirana v britkem vojnem svetu. Naglasil je, da je zahteva v soglasju z dogovorom med Veliko Britanijo in Ameriko glede imenovanja generala Archibalda P. Wavella za vrhovnega poveljnika zavezniške oborožene sile na Daljnem vzhodu.

Kairo, Egipt, 12. jan.—Vrhovno poveljstvo britske oborožene

### Šef nemške policije na vzhodu

Opdor proti nacijem narašča

Stockholm, Švedska, 12. jan.—Tu poročajo, da je Heinrich Himmler, načelnik nemške tajne policije, ustanovil svoj glavni stan na vzhodni fronti. Iz tega sklepajo, da je bila čistka v vrhovnem poveljstvu, katero je odredil Hitler, v prilog Himmlerju. Glavna žrtev v tej čistki je bil feldmaršal Walter von Brauchitsch, ki ga je Hitler odstavil kot vrhovnega poveljnika nemške oborožene sile.

Himmler je, kot vse kaže, pridobil Hitlerja za ustanovitev letalske sile, katero naj bi tvorili člani diktatorjeve telesne straže. On je sanjal o ustanovitvi take sile že leta, a ideje ni mogel uresničiti zaradi opozicije s strani letalskega ministra Goeringa. Ako je Himmler v resnici uspel, tedaj je to udarec Goeringu, Hitlerjevi desni roki.

Druga v Stockholm došla poročila pravijo, da opozicija proti Hitlerju in nacijski stranki narašča med generali. Himmler je storil korake za preprečitev možnega puča. V Berlinu in drugih velikih nemških mestih so zastražena vsa glayna križišča in ceste po vojaških oddelkih, ki so oboroženi s strojnimi puškami. Strojnice so bile postavljene na strehe vseh glavnih poslopij.

Himmler je svetoval Hitlerju ustanovitev posebne letalske sile, katero naj bi tvorilo 3000 mož, na katere bi se lahko zanesel v interesu lastne zaščite. Iz vseh poročil se očituje dejstvo, da je odstavitev feldmaršala Brauchitscha povzročila razkol med Hitlerjem in generali.

### Ford obsodil rasno sovraštvo

New York, 12. jan.—Avtni magnat Henry Ford je obsodil rasno sovraštvo v pismu Sigmundu Livingstonu, načelniku Antidefamation lige, v katerem tudi pobija obdolžitve, da je on sovražnik židov. Magnat naglašava podžiganje rasnega sovraštva ograža enotnost ameriškega naroda v tem kritičnem času.

### NOV ODBOR ZA AVTNO INDUSTRIJO IMENOVAN REUTHERJEV NAČRT PODPIRAN

Washington, D. C., 12. jan.—Federalni urad za produkcijo bojne opreme je imenoval nov odbor, ki mu bo pomagal pri izvedbi programa preureditve avtne industrije, da se pospeši produkcija tankov, bojnih letal in vojaških motornih vozil. Za načelnika odbora je bil izbran Cyrus S. Ching, podpredsednik United States Rubber Co.

Člani odbora so Edsel Ford, predsednik Ford Motor Co.; C. E. Wilson, predsednik General Motors Corp.; C. C. Carlton, podpredsednik Motor Wheel Corp., ki reprezentirajo delodajalce; Walter P. Reuther, podpredsednik avtne unije CIO; George F. Addes, tajnik-blagajnik te unije, in Richard Frankenstein, podpredsednik avtne unije, ki zastopajo delavce. Ta odbor bo sodeloval s federalnim uradom pri preureditvi avtne industrije za produkcijo orožja. Prva seja članov tega odbora se bo vršila v Detroitu, središču avtne industrije, toda datum še ni določen.

Odbor, ki je bil ustanovljen zadnji teden, da upravlja avtno industrijo in v katerem so imeli delavci in delodajalci enako reprezentacijo, je bil razpuščen zaradi pritiska s strani magnatov. Ti so argumentirali, da mora imeti avtna industrija proste roke.

Trgovci z avtomobili so udarjeni zaradi odredbe, ki prepoveduje produkcijo novih potniških avtov. V Ameriki je 44,000 takih trgovcev, za katere dela okrog pol milijona delavcev, kateri bodo izgubili zaslužek. Kongresni odsek, kateremu načeluje kongresnik Wright Patman, demokrat iz Texasa, je naznanil zastižanje o tem problemu.

Detroit, Mich., 12. jan.—"Reuther je imel prav," je postalo geslo avtne unije CIO, ki je šla

### Nemci beže pred srbskimi četniki

Letalska sila v boju proti nacijem

Ankara, Turčija, 12. jan.—Srbski četniki pod poveljstvom generala Mihajlovića so izvršili več uspešnih napadov na enote nemške armade in jih pognali v beg v smeri Belgrada, se glase sem došla poročila. Pozicije, katere so morali Nemci zapustiti pod pritiskom, so četniki zasedli.

Četnikom pomagajo v operacijah proti nacijem bojna letala. Ta se nahajajo na letališčih v skritih krajih, kjer jih ne more doseči sovražnik. Prva poročila o operacijah srbske letalske sile so bila objavljena v zadnjem septembru. Srbi operirajo letala, ki so jih dobili iz Rusije in Anglije. Kako so ta prišla tja, je še uganka.

Poroča se, da so srbski letalci metali bombe na nemško vojaško posadko pri Kraljevu, ki so razbile več tankov in ubile mnogo vojakov.

Bern, Švica, 12. jan.—List Basler Nachrichten je objavil poročilo iz Budimpešte, ki pravi, da so nemške vojaške avtoritete v Srbiji izdale dekret, da se morajo srbski vojni ujetniki, ki so bili izpuščeni iz taborišč, vrniti nazaj. Dekret je bil izdan, ker so se mnogi ujetniki po povratku domov pridružili srbskim četnikom v borbi proti nacijski okupacijski armadi.

v boj z namenom, da dobe delavci večjo besedo pri izvajanju obrambnega programa. Celotni Reutherjevi politični nasprotniki priznavajo njegovo dalekovidnost, ko je v decembru l. 1940 priporočal preureditev avtne industrije za produkcijo bojne opreme, a je njegov načrt nalezl na opozicijo pri vladi in industrijih. Če bi ga bili poslušali, bi avtna industrija zdaj izdelovala tanke in bojna letala v velikem obsegu.

Reuther je v decembru omenjenega leta predložil svoj načrt predsedniku Rooseveltu in uradu za produkcijo bojne opreme, toda magnatje so takoj zakričali, da bi sprejete pomenilo socializacijo avtne industrije.

### VELIKA ČISTKA V NEMŠKI ARMADI

Diktator Hitler odstavil več generalov

### GENERAL UDET USTRELJEN

London, 12. jan.—Govorice o veliki Hitlerjevi čistki med generali nečjejo utihniti. Sem došlo poročilo iz Stockholma, Švedska, citira izjavo predstavnika nemške vlade, "da bodo izpremembe v poveljstvu nemške armade naznanjene o pravem času."

Govorice o resnem konfliktu med Hitlerjem in generali so se pričele širiti pred šestimi tedni, ko so sovjetske armade prešle v ofenzivo in pognale Nemce v beg v več krajih dolge fronte. Hitler je pred tremi tedni odstavil feldmaršala Walterja von Brauchitscha kot vrhovnega poveljnika nemških armad in sam prevzel poveljstvo.

Poročila iz Stockholma, ki pa še niso bila uradno potrjena, se glasi, da je Hitler odstavil več generalov. Omenjeni so feldmaršal Wilhelm von Leeb, poveljnik nacijske armade na leningradski fronti; general Karl von Rundstedt, poveljnik armade na južni ruski fronti; general Heinz Guderian, poveljnik oklopnih divizij na moskovski fronti, in general Johannes Blomke, poveljnik nemške oborožene sile v kampanji proti Poljski.

Vest iz zanesljivega vira pravi, da se general Ernest Udet, pomožni poveljnik nacijske letalske sile, ni ubil v letalski nesreči, kakor je Berlin poročal, temveč je bil ustreljen. Udet se je udeležil prve svetovne kot vojaški letalec in je bil znan kot veščak v letalstvu. Uradno poročilo, objavljeno v Berlinu 21. novembra, se je glasilo, da se je Udet ubil, ko je delal eksperimente z novim bombnikom, in da sta se Hitler in maršal Goering osebno udeležila njegovega pogreba.

Dopisnik švedskega lista Social Demokraten poroča iz Berlina, da so bili štirje visoki nemški uradniki ustreljeni zadnji petek, med temi Fritz Winkelmann, član štaba ekonomskega ministra. Notranji položaj v Nemčiji se je poostriil zaradi pomanjkanja živeža. Hitler je upal, da bo dobil bogat plen v Ukrajini, katero so okupirale njegove čete, toda Rusi so uničili vse, preden so se umaknili.

Po nacijih kontrolirana radiopostaja v Varšavi, bivšem glavnem mestu poljske republike, je naslovila svarilo Ukrajincem v mestih v ozadju nemške bojne črte, da bodo ustreljeni, če ne bodo sodelovali z Nemci pri lovu na sovjetske guerille. Rumunski vojniki, ki so se vrnili domov z ruskih front, pripovedujejo o ogromnih nemških in rumunskih izgubah na ruskih frontah.

Radijsko poročilo iz Moskve omenja bitke med finskimi in nemškimi vojniki v finskih mestih in vaseh. Civilisti so se pridružili finskih vojakom v napadih na Nemece. Londonska radiopostaja je naznanila, da so Bolgari poklali 5000 oseb v pokrajini ob Dravi in da je lakota poglajala nadaljnjih 50,000 ljudi iz te pokrajine. Naznanilo dostavlja, da so nemške čete ustrelile dvesto oseb v neki grški vasi.

Požar uničil delavske barake

Shishaw, Kanada, 12. jan.—Požar je uničil delavske barake in najmanj šestnajst delavcev je zgorelo. V teh je bivalo okrog 1600 delavcev, zaposlenih pri gradnji električne centrale za Aluminum Co. of Canada.



Sovražniki unij na delu.

# Glasovi iz naselbin

O Miklavžih

**Mi. Oltva, III.**—Božični prazniki so minili in z njimi tudi staro leto. Tako smo imeli zopet običajna sezonska voščila, namenjena prvim in drugim, ampak ostalo je večinoma le pri voščilih. Ali v naši družini so bila voščila tudi praktično izvedena.

Na božični dan so prispeli vsi moji sinovi in hčere s svojo obitelji iz Milwaukeeja in Chicago: s 14 velikimi in malimi Miklavži na očetov dom. Gotovo so se že prej dogovorili za to skupno praznovanje božičnega dneva, za kar jim vsa čast na tem mestu. Mogoče so si mislili, da je to morda zadnja stvar, kar pa naj nam ne podira upanja za bodočnost.

Res vesel je bil sprejem, ali toliko težja je bila ločitev. Po malem odpočitku je sledil živahen razgovor do opoldanske kosila. Potem pa je prišlo povedanje, da moramo vsi ostati pri božičnem drevescu, kjer so bila Miklavževa darila za vse. Vlogo radodarnega Miklavža je prevzela Mary Maren, soproga Albina Marna. Na zaključku par božičnih pesmi, ki jih je dobro izvedla, se je kar na tla vsedla poleg drevesca, da bi si križa preveč ne nategovala in svoj posel izvršila vsem v zadovoljstvo. Obdarjenih je bilo 23, med temi 20 domačih. Pričujoči so bili tudi Pavel Sajron, njegova žena in John Plesnik. Tudi nekaj sosedov in stranskih se je udeležilo teh ceremonij, katerih bi si žele večkrat v letu. (Enako jutro sem izrazil sinu tudi na "father's day".)

V prošlem letu zaznamujemo med nami nekaj napredek, to je združitev SNPJ in SSPZ, za kar se je delovalo nad 20 let. Tudi v tem novem letu se vidi več složenosti med članstvom jednote, kar je pač veselo znamenje za napredek organizacije. Lansko leto ob tem času se je porabilo veliko črnih in Prosveti radi stenskih koledarjev, letos pa vse molči—mogoče zato, ker so se zapoznili. Jaz mislim, da je konvenčna rana prevelika in jo bo treba zaceliti, kakor tudi še marsikaj drugega, predno bodo prišli zopet koledarji na vrsto. To je moje mnenje.

Kar se delavskih razmer tiče: dela je dovolj, kdor ga ima. Kdor ga nima, ga pa tudi opoldne pri največji svetlobi ne dobi. To se posebno tiče nas majnarjev, ki smo delali v pogorelem rovu št. 5. Od neke strani se nas nagovarja, da bi pričeli zopet z delom, seveda na svoje stroške, toda iz te moke ne bo kruha. Pravijo, da osel gre samo enkrat na led, mi smo šli pa že trikrat. Torej smo bili trikrat osli in to je dovolj častno za nas.

Andrew Maren.

**Poročilo zastopnika**

**Tire Hill, Pa.**—Zadnjič sem omenil, da bom prihodnje poročal o svojem delu. Delo je v decembru navadno kar naprej in posebno še sedaj, ko imam za približek Ameriške družinske

koledarje in več vrst Adamičevih knjig.

Ko sem prejel prvo zalogo koledarjev, sem se podal na Bon Air in tam prodal 11 koledarjev, eno Adamičovo knjigo Two-Way Passage, dobil šest naročin Prosveti in eno Proletarcu. Zaval sem se od hiše do hiše pozno v noč. Ker je bil ravno predzadnji dan lona, je bil ves lovski klub pokonci in tudi ostali v nasebini so bili veselega razpoloženja za drugi dan, ko gredo na lov, zvečer pa na srnjaški golaš. Na gostijo sem bil tudi jaz povabljen, toda, žal, se nisem mogel udeležiti.

Tisti večer sem spal pri družini Skedel. Preko noči je zapadla neka spaka in mrz je pritisnil, drugi dan pa je drselo tako, da ni bilo varno iti iz hiše. Ampak lovec ni ustavilo slabo vreme. Že pred šestu uro zjutraj so jo odkurili več milj daleč v hribe. Kakšno srečo so imeli tisti dan, mi ni znano.

Mene je slabo vreme zadržalo do pol dneva, potem sem se pa odpeljal s pomočjo Franka Penkota v Central City in Cairnbrook, za kar hvala Franku in ostalim v Bon Airju. V Central Cityju sem najprvo obiskal gozdarje, ki so kupili po izvod koledarja. Samo moj stari znanec-samostojnik se je izneveril. Mislim, da se bo kmalu oženil, ker je začel varčevati. Pa tudi na svatbo ne bom šel, če me ne bo povabil, da bo vedel, da sem jezen.

Od gozdarjev me Frank popelje v Cairnbrook k svojim staršem, ki so kupili koledar in mi dali naročnino. Nato obiščem še J. Juko in trgovca z mehanim blagom Johna Milavca. Tam dobim večerjo, prodam koledar in dobim naročnino, nato pa nazaj v Penkotovim iskati prenočišča. Malo se pogovorimo, dobim povečerjek, potem pa hajdi k sosedovemu Andreju spat, kakor navadno. Hvala vsem.

Drugo jutro je bilo mrz in sneg je nosilo kot tisoč vragov, jaz pa naprej v dolino. Obiščem družino Šuster, ki se je ravno priselila v svoj dom iz Holl-soppelna. Kupili so koledar, nato pa obiščem družino Satkovič. Tudi tam prodam koledar in dobi kosilo, z misu se pa malo pokregava po stari navadi, tako za špas. Nato mi ponudijo vožnjo v Central City, kamor gredo na sejo neke organizacije, ki se je vršila v poljskem božjem hramu, če sem pravilno razumel. Peljejo me k br. Bratinu, kjer se je ravno vršila letna seja družstva ABZ. Večinoma so tudi člani SNPJ in so bili s sejo kmalu gotovi. Prodali sem tri koledarje, nato se pa podal k družini Mihelčič. On je bil delegat 12. konvencije SNPJ. Mislim sem, da bom hitro opravil in se podal proti domu. Zima je bila hujska kot v okolici Johnstowna. Ko sem omenil, kaj nameravam, stavi misu takoj predlog, naj ne hodim tisti večer nikamor. Kar hitro sem podpiral in sprejel predlog in ostal njih gost do drugega dne.

Drugi dan sem šel še v par hiš povdat, da predajam kole-

darje in pobiram naročnino za Prosveto, nato pa na cesto kázat voznikom proti Windberju. Kmalu me nekdo pobebe in bila sva takoj v Windberju. Tam se ustavim pri znani družini J. Jordan, kjer dobim nekaj za pod zob in prodam koledar. Nato se ustavim pri tajniku društva 421 in pri družini F. Demojzes, ki sta tudi kupila koledar, nakar jo mahnem po drugo zalogo koledarjev h br. Langerholcu, kjer jih imam spravljene. Razprodam jih v okolici Johnstowna, nakar mi je zaloga sto iztisoč pošla. Čakati sem moral druge zaloga in čez par dni sem jih že nekaj dobil.

S to zalogo se podam na Kraign dan pred božičem. Mislim sem, da bom prodal koledarje, pobral naročnino, zvečer pa domov, pa sem se motil. Dobro sem vse opravil, prodal vse koledarje in dobil naročnino, med temi še eno novo, ali za domov mi je pa "gesa" zmanjkalo. Nato sem z znanci tudi jaz počakal Miklavža, ki se je prav dobro obnesel z darili in veseljem za mladino in tudi za starejše člane.

Otroke so naučili igrati s petje. Program je vodil društveni tajnik Anton Tavžel. Otroci v starosti 5 do 16 let so zelo dobro in korajžno nastopili kot pastirčki. Po dveh urah programa se privleče Miklavž skozi dimnik in začel je deliti darove otrokom. Za starejše pa je pustil v spodnjih prostorih več stenkic "železne", sodek piva in dve veliki gnjati. To je bil res nebeški večer za vse navzoče. Tudi jaz sem bil deležen teh dobrot do postavne ure, nato sem pa prenočil pri oskrbniku dvo-rane, za kar lepa hvala, kakor tudi odjemalcem koledarja—niti eden mi ni odrekel—naročnikom in viharju, ki me je tja prinesel na božični večer. Ta večer bo marsikomu ostal v spominu, posebno pa otrokom, katerim so priredili tako veselje. Za nameček so imeli tudi izvrstno godbo na harmoniki.

Potem sem se podal s 25 koledarji na Lloydell in s pomočjo Antona Vidriha obiskal tudi Onalindo. Prodali sem 21 koledarjev, dobil sedem naročin Prosveti, med temi dve novi in eno novo Proletarcu. Ko se ustavim pri znancu Andreju F., je bil že prehlajen tako, da se mu še govoriti ni ljubilo. Mislim, da so ga obrcali rogači, ki jih je v sol tlačil, toda žive, ker o ustre-ljenih ni bilo sluha.

Torej hvala vsem, ki sem vas obiskal, Antonu Vidrihu in njegovim soprogi za prenočišče in pomoč, povrh sta me pa še peljala na Kraign, da sem oddal že naročene koledarje. Pozdrav čitateljem Prosvete.

Frank Cvetan, 289.

**Kri za vojne ranjence**

**New York.**—Hitro napredujoča zdravniška veda nas neprestano postavlja pred svoje nove in velike uspehe, od katerih se mnogi nam navadnim zemljanom zdijo pravi čudeži. Med take "čudeže" spada tudi transfuzija (pretok) krvi iz enega človeškega telesa v drugo, iz zdravega in močnega telesa v drugo telo, ki je bolno ali ranjeno in zato oslabeło.

Ta kirurški pojav se je zadnje čase tako spopolnil, da je mogoče iz človeškega telesa vzeti kri shraniti in jo dolgo držati "pri življenju" ter jo prenašati iz kraja v kraj in to pod različnimi

**Wake Up, Americans!**

Wake up, Americans!

Make America's answer roar out over the world.

Every citizen must back the United States Army and Navy to victory—back them with work and money.

Do your part: Buy United States Defense Bonds and Stamps at your post office, bank, or savings and loan association. Get Defense Stamps at your retail store or from the carrier box of this newspaper.

klimatičnimi okolščinami. Tako je mogoče ustvarjati večje rezerve take krvi za poznejši čas ter jo imeti pripravljeno za slučaje in kraje, kjer in kadar se potrebuje. Danes imajo že vse večje in moderneje bolnišnice primerno zalogo človeške krvi na rokah za slučaj potrebe.

V novi svetovni vojni smo. Nova bojišča se pojavljajo skoro dnevno in človeške žrtve padajo kot bilke pod ostro koščeno koso v rosnem poletnem jutru. Z naraščanjem novih bojišč naraščati tudi število žrtev, in sicer v povprečnem razmerju: eden mrtev—dva ranjena. Vsa zdravniška veda je seveda brez pomena pri mrtvih, toda pri ranjenih pa igra nepopisno važno vlogo. Operacije in zdravila rešijo življenje velikemu številu ranjenec; ne morejo pa rešiti življenja onim, ki so radi izgube ali pomanjkanja krvi preveč oslabele, da bi se njihove telesne sile mogle upirati smrti. Pritok nove in zdrave krvi pomenja za ranjence te vrste—življenje ali smrt.

Taka potrebna kri se ne da izdelovati v tovarnah in tudi ne izdelovati v kemičnih laboratorijih, temveč jo je mogoče dobiti samo iz zdravih človeških teles. Najti je torej treba dovolj zdravih ljudi, ki imajo dovolj človekoljubja, dovolj patriotizma, dovolj ljubezni in usmiljenja do trpečih žrtev, da so pripravljene dati pajnt svoje krvi zanje ter iti skoz nekaj malenkostnih ne-prijetnosti, ki pa so popolnoma ničeve v primeri z žrtvami, ki jih doprinašajo vojaki na bojiščih.

Tudi pri nas v Ameriki se je kri v ta namen zbirala že precej časa, a to največ je potom privatnih organizacij in privatnih apelov. In ker do 7. decembra ni bilo številnejših vojnih žrtev pod ameriško zastavo, je bila kri namenjena večinoma za Anglijo. Ko pa je zločinski in zavratni napad Japoncev na Pearl Harbor prinesel našemu ameriškemu narodu na tisoče človeških žrtev in je bila naša država prisiljena iti v vojno, je pa stopilo vprašanje krvi za ranjence pred ameriško ljudstvo z vso resnostjo.

Amerika je šla na delo tudi v tem oziru. Pod okrijem Ameriškega rdečega križa se je organizirala in se še organizira obsežna akcija za zbiranje človeške krvi za ameriške vojne ranjence. Po vseh večjih krajih se upostavljajo aparati, ki bodo vršili ta del našega narodnega vojnega prizadevanja.

Da pa se to velevažno, plemenito in človekoljubno delo razširi tudi na tukaj živeče milijone tujcev (nedržavljanov), se je v predvidevanju tega, kar se je 7. decembra zgodilo, pod vodstvom švicarskega zdravnika L. W. Tomarkina v New Yorku že zadnje poletje organizirala The Legion of Alien Volunteer Blood Donors for National Defense (Legija tujsko-dobrovoljskih darovalcev krvi za narodno obrambo). V tej legiji so zastopani tujci iz 16 različnih držav, med katerimi so tudi Jugoslavija, Čehoslovaška, Rusija in Poljska.

Pred kratkem je ta legija za Ameriški rdeči križ priredila enotedensko kampanjo za nabiranje darovalcev krvi med tujci v New Yorku in okolici. Uspeh je bil nepričakovano lep. Nad 1000 darovalcev se je prijavilo. To dokazuje, da je tudi med nedržavljanami veliko takih, ki so Ameriki 100-procentno lojalni ter so pripravljeno storiti zelo veliko za zmago Amerike v tekoči vojni.

Dalje ima legija namen razširiti svojo delavnost tudi izven New Yorka, in sicer z ustanov-

ljanjem sodelovalnih odborov zlasti po onih mestih, kjer se tujci nahajajo v znatnejšem številu. Zaveda pa se, da je Amerika preobširna, da bi se moglo delovanje legije dovolj razširiti, da bi mogoče doseči ves tujski element. Zato pa apelira na tujce, ki prebivajo daleč od večjih središč in ki so pripravljeno darovati svojo kri za reševanje človeških življenj med vojnimi žrtvami, da se prijavijo najbližji stanici Ameriškega rdečega križa in dobili bodo vsa potrebna navodila o tem, kje in kdaj bodo lahko izvršili svoj plemeniti namen. Legija namreč smatra, da ni glavno, kje in potom koga se da kri, temveč je glavno, da dobi ameriška vojska dovolj krvi. Razume pa se, da v interesu tukajšnjih tujcev samih, da dobe kredit, ki jim opravičeno pripada. Dvomim, da je mogoče na bolj izrazit način dokazati lojalnost in ljubezen ter hvaležnost Ameriki kot ravno potom darovanja krvi.

Priponjmeno naj bo tudi, da se kri prejema od obeh spolov, to je od moških in žensk, in sicer v starosti od 21 do 60 let. Same po sebi pa se razume, da se sprejema samo popolnoma zdrava kri.

Posebej naj bo poudarjeno, da ta legija ne prosi in tudi ne zbira nikakih prispevkov, apelira pa na vse tukajšnje nedržavljanke, da v čim večjem številu in v največji meri prispevajo za Ameriški rdeči križ.

Naslov te organizacije je: L. W. Tomarkin, The Legion of Alien Volunteer Blood Donors for National Defense, 139 E. 38th Street, New York, N. Y. Lahlo pišete tudi slovensko.

Leo Zakrajšek.

**Rooseveltovo govoro**

**Johnstown, Pa.**—Poslušal sem govoro predsednika Roosevelta, ki ga je imel ob otvoritvi 71. kongresa. V njem je spretno razložil stanje in potrebo sedanjega časa, ki ne obeta nič kaj pridra za pohotne roparje Hitler-Mussolini-mikadove bande.

Iz predsednikovega pomenljivega razvidno, kako velikanska vojna moč nastaja na ameriški in zavezniški strani s pripravami, katerim osične moči ne bodo več kos. 26 narodov ali držav se je medsebojno zavezalo, da bodo nehale prej, dokler zadnji nacifašist ne izgine s površja. To velja tudi za japonske Azijate, ki bodo drago plačali zahrbtnost in napad na Pearl Harbor.

Ogromne bojne priprave in kolosalna armada Amerike, ki je deloma že pripravljena in ki se še pripravlja v vedno večjem obsegu, bo s pomočjo zavezniških zlasti s pomočjo hrabre ruske armade, stisnila krvoločne nasilnike na njih lastno ozemlje, na kar bo sledila totalna razoročitev teh človeških hijen. Naš moč narašča ne samo v armadi, marveč tudi v enotnosti ameriškega naroda, ki je zedinjen kot še nikdar prej. To skupnostno ameriškega naroda so razbojniki sami ustvarili z zahrbtnim padom in s svojo napovedjo v ne Zdrženim državam in v tem podpisali svojo lastno smrtno obsodbo.

Soditi po poročilih, ki jih prejemanjo v zadnjem času, vojne razmere kažejo, da se je ogrožena Hitler-Mussolinijeva vojska mašina že zelo skrhala. Na mestih in nabrusti je najhujše ne bo več s čim. Izropala in ukradla sta že po vsej Evropi izizmerne orožja, živeža in drugih vrednosti, zaslužila pa okradla ljudi do nagega. Vse sta najbrže že porabila, zlasti prostrani Rusiji. A ropati pa dan ne bosta mogla najbrže.

(Dalje na 3. strani.)

**Pred dvajsetimi leti**

(Iz Prosvete, 13. januarja 1913.)

**Domače vesti.**—V Lincolnu, Ill., je umrl rojak Fr. Bradl, bivši član SNPJ.

**Delavske vesti.** Brezposelnost spet raste po vzhodnih in srednjepadnih državah Amerike.

**Inozemstvo.** Delavci na skem zahtevajo mir in svobodo v "svobodni državi".

**Sovjetska Rusija.** Lenin je iti v Italijo, poslal pa je Černina na mednarodno ekonomsko konferenco.

**PROSVETA**  
THE ENLIGHTENMENT  
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE  
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združeno državo (raven Chicago) in Kanado \$4.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (kratke povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:  
**PROSVETA**  
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois  
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

**Kralji za svobodo in demokracijo!**

Pred nekaj dnevi je prišla iz New Yorka vest, da pride v kratkem v New York bivši rumunski kralj Karol in organizira tamkaj "svobodno rumunsko vladu." Karol se nahaja v Mehiki, kamor je prišel s Kube s svojo ljubico Magdo Lupescu, s katero je pobegnil iz Rumunije v septembru 1940, to je ob času nacijskega puča v Bukarešti. Rumunija, kot je znano, ima od takrat lutkarško vladu rumunskih fašistov, ki dosledno capljajo za Hitlerjem.

Omenjena vest se glasi, da je Karol izjavil nekemu svojemu agentu, da se ni nikdar odpovaldal prestolu Rumunije in vse vesti o njegovi abdikaciji za časa njegovega bega so bile lažnjive; on se še vedno smatra za rumunskega kralja. Zdad, ko je Amerika v vojni z nacijsko Nemčijo in njenimi lutkarškimi privesci, med katerimi je tudi Rumunija, je njegova dolžnost, da stopi na čelo svobodnih Rumuncev v Ameriki in obnovi svojo vladu, katera bo vodila borbo za osvoboditev in demokracijo Rumunije, je rekel. Ameriški Rumunci imajo v New Yorku svoj "Odbor za svobodo Rumunije in zmago demokracije" in predsednik tega odbora, Leon Fischer, ima nalogo, da stopi v zvezo z bivšim kraljem za skupno akcijo.

Skoro damo prav državnemu departmentu v Washingtonu, ki je pred enim mesecem uljudno pokaral ameriške državljane, tukaj rojene in naturalizirane, ki so aktivni pri gibanjih za osvoboditev raznih evropskih dežel, čeprav nam tista izjava državnega departmanta—zaradi katere je bil odložen slovenski narodni kongres v Ameriki—ni ugajala. Se danes ne razumemo, kje in kako bi škodilo ameriški demokraciji, če naturalizirani državljani Amerike poleg svoje glavne naloge, da pomagajo Združenim državam do zmage, mimogrede pomagajo tudi svoji rojstni deželi onkraj morja do demokracije—na drugi strani pa vidimo, da ni vse demokracično, kar danes išče zavetja pod krili ameriške demokracije in izrablja njeno ime.

Kralj Karol se bo zdaj boril za svobodo in demokracijo Rumunije! Za svobodo svojega kraljevanja Rumuncem, to že, toda kdaj je Karol pokazal, ko je sedel na rumunskem tronu, da mu je za kakšno demokracijo? Kolikor je javnosti znano, je do svojega zadnjega bega iz Rumunije pokazal le to, da je veseljak, da rad ljubi ženske in šport. To je sicer njegova osebna zadeva, ki nas ne briga, ampak, če ta človek ali kdo drugi njegove baže pripaja s preporem demokracije v roki zato, da mu drugi priborijo nazaj njegov prestoleček s starimi dohodki vred, je to nekaj drugega. Če bi Karol res osvojil načelo demokracije, bi sponočil rumunskemu odboru v New Yorku: Dragi rumunski bratje, bojujte se za demokracijo, katera se najbolje počuti v republiki! Jaz sem zadovoljen s svojo Magdo in z življenjem, ki ga imam zdaj in moja kraljevska krona naj gre v muzej! Vsa sreča z vami!—

Naravnost ogabno je, kaj se danes vse klepeče in intrigira v imenu demokracije. Karol ni izjema. So tudi drugi, ki so silno bogati na besedah o demokraciji, medtem pa skemarijo na vse načine, kako bi po tej vojni porinili Evropo nazaj v preteklost. Na primer v Ameriki že dolgo časa gostuje "kronprince" Oton Habsburg, ki se liže bogatim in vplivnim Americanom, zlasti pa plitvim Americanam, ker je lep dečko, in na tihem agitira za obnovo nove katoliške države v srednji Evropi, kateri naj bi on vladal po "zgledu angleškega monarha." Vse je že ta fant obljubil, na vse je že prisegel, samo tega noče obljubiti, da se bo podal v pošteno privatno življenje.

Nov dokaz, da Bourbonci—pa naj so od koderkoli—se niso še nikdar ničesar (dobrega in koristnega) naučili in ničesar (svojega trovotstva) pozabili!

Kadar bodo kralji zares za pravo demokracijo—ne bodo več kralji, temveč navadni državljani, ki jih bo lahko vsakdo pozdravil z "zdravo, brate!"—ne pa z "njegovim veličanstvom," kar je ponižanje za slehernega svobodnega državljana. Kajti demokracija, ki je res demokracija, ne pozna "veličanstva" in "podanikov," niti gospodarov in hlapcev. To so nazivi človeškega ponižanja iz temne, tlačanske preteklosti.

Dali ameriški Rumunci verjamejo "demokraciji" bivšega rumunskega monarha, ki se je oziroma se bo priključil mednje, ne za poštenim delom, temveč da iztisne kaj iz njih, to je njihova stvar. Toda za ameriško demokracijo, ki dopušča to početje pod svojo zaščito, je umazana kraljevska propaganda črn madež.

**Ruski letalci v ameriških letalih**

Iz Rusije poročajo s ponosno gesto o bojih v okolščini Leningrada, kjer so sovjetske čete, ki so bile pod zaščito ameriških bojnih letal, zadnji teden reokupirale 300 štirjaških milj teritorija.

Rusko poročilo pravi, da so štiri ameriška letala modela "Curtis Tomahawk" vrgla na tla osem nemških "Messerschmittov." Torej eno ameriško letalo na dve nemški. Rusi se pohvalijo s tem, zlasti jim pa ugaja, ker so ameriška bojna letala tako komfortna in tako prilagodljiva za ruske-vojaške letalce. Kolesa se z lahkoto snamejo in nadomestijo s smučmi, ki so potrebni za ruska snežena in ledena tla v zimskem času. Nemška letala, ki jih Hitler pošilja svoji armadi na ruski fronti, nimajo smučev, pač pa kolesa, ki se v debeljem snegu vderejo in letalo ne more v zrak.

Rusi so torej zadovoljni z ameriški letali, kakor so zadovoljni z angleškimi tanki, ki jih je sam Stalin pohvalil. Na drugi strani se pohvaljuje Angleži v Afriki, da so ameriški 12-tonski tanki najboljši na svetu in baš ti tanki so zdrobili nemško-italijanske mehanizirane divizije v Libiji. In v prihodnjem letu bo Amerika imela 75,000 tankov poleg 125,000 letal!

Kaj bo člankar moskovske Pravde pisal o Američanih prihodnje leto?



Pristaniščni in pomolski delavci se registrirajo v federalnem uradu v Seattleu, Wash.

# Enodušnost našega tiska ob vstopu Amerike v vojno

(Nadaljevanje.)  
"Vojna proti Japonci 7. t. m. krvavega leta 1941 ni samo vojna proti Japonci, temveč proti vsem tistim silam, strujam in državam, ki vztrajajo in zagovarjajo vlado nasilja proti vladi "naroda, z narodom in za narod." Z naše ameriške strani in s strani naših zaveznikov je ta vojna ne samo za ohranitev in nadaljevanje demokracije in njenih načel, temveč tudi za njihovo razširjenje in utrjenje v širokih slojih narodov vseh petih celin sveta. Danes moremo mi kot Amerikanci in kot Slovani s ponosom zatrdati, da smo v vojni in borbi proti vsem vladam in državam, ki verujejo—kakor japonski fašisti verujejo—da nas s svojo podlostjo, rušenjem, plenjenjem in tiranijo morejo streti in uničiti in z nami zavladati. Naš krvni sovražnik ni samo Japonska, temveč prav tako nacistična Nemčija, fašistična Italija in vsi njeni sateliti. . . . Da bomo v tej borbi uspešni, moramo delati vsi na vse mogoče načine, dokler jih popolnoma ne uničimo. Pri tem delu ne prizadevamo naše desnice v duhu stiska, do desnice junakov in nepremagljivih zaveznikov Rusov, Angležev in Kitajcev, srca našega srca se staplja s valom srda njihovega ranjenega srca, naša duša prevzemajo isti ideali kakor njihovo in prevzemali jo bodo vse dotlej dokler se zadnja sled zločinca in tiranije ne spremeni v prah. . . . Sto tri in trideset milijonov Amerikancev, a z njihovi tudi vsi izseljenci v Ameriki imajo danes samo eno nalogo, samo en cilj, samo en cilj—borbo do zmage, borbo, ki jo moramo voditi z vsemi možnimi silami in na vse mogoče načine, dokler ne zavijemo vrat in tilnik zločincem in razbojnikom, ki so spravili človeka ob njegovo čast in življenje, ob svet in red v svetu, ob mir in njegove bogate in plemenite dobrine."

—Hrvatski Svijet, nezavisno glasilo hrvatskega naroda, L. XXXII, št. 10331, New York, 11. dec. 1941. "Amerika v vojni".

"Združene države, naša nova domovina, so v vojni! Azijski Prus, od katerega se je tudi sam evropski Prus marsikaj naučil, imperialistični, militaristični Japonec—zahrbtno kakor morskoplovski ropar—napadel našo zemljo in naš narod! Naša vlada in naš narod ne moreta izbirati med vojno in mirom, temveč braniti se in—napadati do končne zmage našega orožja in popolnega zloma gangsterskega napadalca. Da, naša zemlja je napadla besni razbojniški Azijec, zaveznik in pomočnik evropskih gangsterjev—Hitlerja in Mussolinija! Mi se moramo sedaj boriti in žrtvovati—vsi do zadnjega—državljeni in tisti, ki še niso postali državljani Združenih držav. V tem ni razlike in je ne more biti! To je naša domovina! Ona mora biti prva in zopet prva! Mi vsi živimo in si služimo svoj kruh in vsi ji moramo biti verni in vdani, toda iz srca in poteno. To je naša sveta dolžnost, pa tudi če nismo prisegli vernosti in tudi če nismo postali njeni državljani. Ameriki Hrvati! Naj vas prav nič ne moti dejstvo, da v Hrvatski obstajajo izdajci, ki hlapčevsko povražnikom naše nove domovine—Združenim ameriškim državam! Oni ne morejo govoriti ne imenu Hrvatom v Hrvatski, ker jih je nacistična Nemčija s silo in proti volji hrvatskega naroda tam postavila, a še manj v mehu nas Hrvatov v Ameriki—ameriških državljanov in nedržavljanov. Delajmo enodušno vestno! Opravljajmo vsa dela, smo zanje sposobni in lotimo jih s polnim srcem in največjo navdušenostjo! Varujmo se sabotaže! Varujmo se tega, da nam ne dovoljmo agentom izvajati izvrševanje sabotaže v industriji, v vojski, mornarici, na govornih ladjah ali kjerkoli drugje. Vse, kar je proti tej naši novi domovini, je tudi proti nam, ameriškim Hrvatom. Pri nam ni nobene razlike in je ne more biti! . . . Pokazimo naši vladni našemu narodu in vsemu svetu, da smo pravi ljudje in da

nam je ljuba svoboda in demokracija, a fašistična tiranija mrzka!"  
—Hrvatski List i Danica Hrvatska, L. XX, št. 148, New York, 11. dec. 1941. "Kocka je padla! Na noge! Amerika te kliče!—Vsi Hrvati kot eden s predsednikom, za svojo novo domovino!"

"Zahrbtno in razbojniško, nizkotno in barbarsko so horde japonskih morskih razbojnikov udarile v nedeljo sedmega decembra na našo veliko demokratsko skupnost, Združene države ameriške. Niponski militaristi, zastupljeni s krvičelnim trupom fašizma, po plenjenju v Mandžukuoju in podžiganju v Kitajski in vpadu v francosko Indokino, so se držali dvigniti svoj strupeni meč tudi na miroljubni narod Washingtonove, Jeffersonove in Lincolnove močne in nepremagljive države. Prelita je kri ameriških sinov in herojev pod prvimi udarci zbesnela sovražnika. Padel je udarec na čast in ponos ameriškega naroda, ki ga ni mogoče pozabiti. . . . Jugoslovanski Ameriški Glasnik in imenu tisočev svojih čitateljev dviga svoj glas proti brezobzirnemu japonskemu napadalcu in vseh njegovih zaveznikov, pa naj se kitijo s fašističnim ali nacističnim perjem. V teh težkih dnevih izražamo našo neomajno vdanost upravičeni samoborniki, ameriškega naroda in politiki administracije predsednika Franklina D. Roosevelta. . . . Kaj je naša delo, ameriški Jugoslovani? Naša dolžnost, dolžnost dobrih ameriških državljanov je, prispevati tudi naš delež. V ameriški mornarici, zrakoplovstvu in vojski je lepo številno Amerikancev jugoslovanskega rodu. Bore se v prvi vrsti za svojo domovino, Združene države, v drugi vrsti pa za domovino svojih očetov—Jugoslavijo. To kratko pomeni, da bodoča Jugoslavija zavisi od konca ameriško-japonske vojne."

—Jugoslovanski Ameriški Glasnik, San Francisco, 12. dec. 1941. "Amerika v vojni."

"Japonska—azijski rep osišeča—je zamaknjena v svoji imperialistični blaznosti in nahujskana od Hitlerja, stopila usodni korak, ki ga je lahko pojasniti s starih običajem japonskega samomorilnega "hara-kiri-ja", ki ga Japonci izvrše v brezupnih situacijah. . . . In tako je po dolgi in mučni negotovosti, po brezkončnih in jalovih razgovorih—končno prišlo do tega, da česar je moralo priti. Razbila se je iluzija, izginila je lažnjiva situacija—Amerika je našla svoj zgodovinski pot v megli mučne sedanosti. Z vsvo svojo silo in z vsemi svojimi ogromnimi sredstvi so Združene države stopile na vojni oter, na vsesokoz realen način, ki ne pušča prostora za dvome v nobeni glavi. . . ."

—Ujedinjeno Srbsvo, Chicago, L. 36, št. 30, 13. dec. 1941. "Amerika stopa v boj."

"V vojni smo. . . V vojni! Proti Japonci in vsem, ki ji bodo pomagali. . . . To je sedaj resnična surova vojna, ki smo se je mi

Amerikanci skušali izogniti, ki so jo nam pa totalitarjanci vsilili! To je vojna med demokracijami in diktatorji! Vojna do končne zmage, ki mora biti na strani zaveznikov, Amerike, Rusije in Anglije! In zmaga bo na njihovi strani, ker oni danes predstavljajo luč in svobodo. Njim pomagajo ne samo milijonske čete njihovih najboljših sinov, milijonske čete svobodnih Jugoslovancev, Kitajcev, Francozov, Poljakov, Čehov, Holancev, Norvežanov in drugih narodov, ki hočejo svobodo, demokracijo in pravico ne samo za sebe, temveč za ves svet. Da bo ta zmaga prišla, se moramo mi vsi, od najmlajšega do najstarejšega, od najrevnejšega do najbogatejšega zbrati v eni bojni črti—zedinjeni črti. Nič več bojnih črt! Obstaja samo ena bojna črta! To je zedinjena bojna črta. Nič več deljenj, sporov, preprirov, jeze! Samo ena velja: Z združenimi močmi naprej—do zmage! Nič več razpravljanja, kdo je večji Srb ali Hrvat! Zdaj smo samo mi tu, Amerikanci in naša domovina—Amerika! Nič več metanja blata na hrvatsko ali srbsko! Kajti sedaj obstaja samo amerikanizem! . . . Zato moramo vsi, vse žene in vsi možje in vsi otroci, brez ozir na to, če smo po rojstvu Hrvati, Srbi ali Slovenci složno v zedinjeno bojno črto in visoko dvigniti zastavo naše nove domovine ter z vedrim čelom in čisto dušo iti naprej, na čelu z našim vrlim predsednikom Franklin D. Rooseveltom—do zmage!"

—Jugoslovanski Glasnik, Chicago, L. 36, št. 51, 11. decembra 1941. "Samo ena črta obstoja—Zedinjena črta."

"Ko so dospele prve vesti o brutalnem in zahrbtnem napadu japonskih bombnikov na ameriške posesti v Tihem oceanu, se je ves ameriški narod zgražal nad to nesramnostjo Japoncev. Od vseh strani so hite la zadrževanja predsedniku kot vrhovnemu poveljniku ameriške armade in mornarice o brezpogojni pokorščini. Kar se tice nas Slovencev, se nam zdi značilna izjava našega župana Franka Lauscheta, ki je rekel: "Dočim je Cleveland znan kot kozmopolitsko mesto, sem trdnopriprčan, da bo vdanost in patriotizem tega mesta napram Zed. državam v ponos vsakemu Amerikancu. . . . Naša vdanost in patriotizem bo ponos vsakemu Amerikancu, kot je izjavil naš clevelandski župan Frank J. Lausche. . . . To so bile besede, katere je govoril sin slovenskega naroda, lahko trdimo, iz ust slehernega ameriškega Slovence. Da, ameriški Slovenci smo pripravljeno stati na braniku za našo adoptirano domovino, ki nam je dala strepo in kruha, pa nas zdaj kliče na pomoč, da to strepo branimo, da branimo demokracijo naše nove domovine, da branimo njeno neodvisnost. . . . V tem pravcu bomo s polnim zaupanjem in neomajano zvestobo sledili vladi in našemu vrhovnemu poveljniku Rooseveltu. K temu nas veže naša dolžnost, naša prisega na ameriško ustavo in naša velika ljubezen do te lepe naše nove domovine. . . ."

—Ameriška Domovina, Cleveland, L. XLIV, št. 287—10. dec. 1941. "Naša adoptirana domovina lahko računa na nas." (Dalje prihodajlj.)

Novoporočena  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

Anglijski premier Winston Churchill in predsednik Roosevelt.

**Sovražni inozemci so lahko še državljani**  
Generalni pravdnik naznaja določbe, pod katerimi je naturalizacija mogoča

Kako stojijo oni Amerikanci nemškega ali italijanskega rojstva, katerih prošnja za državljanstvo ni bila še rešena, je bilo razjasnjeno od justičnega tajnika Francis Biddla.

V protislovju z govoricami, ki so krožile ob izbruhu vojne, je mr. Biddle izjavil, da ni res, da se bodo od državljanstva izključili oni, ki so v tehničnem pogledu sovražni inozemci (enemy aliens), ako so storiли korake za naturalizacijo dve leti, predno je bila vojna napovedana.

"Dočim je treba po zakonu naložiti nekatere omejitve za naturalizacijo nemških in italijanskih inozemcev," je rekel generalni pravdnik, "njihova edina svrha je dati vladi možnost, da more iztebiti ono razmeroma malo število sovražnih inozemcev upornega značaja."

Koliko inozemcev utegne biti zapadenih v tej kategoriji, je, kakor se poudarja, razvideti iz dejstva, da le približno 3000 Nemcev, Italijanov in Japoncev je bilo dosedaj zaprtih izmed več kot 1.100.000 inozemcev teh narodnosti.

"Nemški ali italijanski inozemec more še vedno biti naturaliziran", je izjavil mr. Biddle, "ako je imel 2. decembra 1941 prvi papir, ki je bil vsaj dve leti, ne pa več kot sedem let star; ali pa, ako je bil upravičen za prošnjo za naturalizacijo brez potrebe prvega papirja (kot v slučaju moza državljanke oziroma žene državljanca); ali pa, ako je njegova prošnja za državljanstvo visela na sodnji."

Vendarle, je rekel mr. Biddle, zakon določa natančno preiskovanje prošnje s strani sovražnih inozemcev in radi tega vse naturalizacijske prošnje, ki so viselo ob izbruhu vojne, ostanejo nerešene za devetdeset dni. Ako preiskava v kakem slučaju odkrije informacije na škodo onega, ki prosi za naturalizacijo, naturalizacijski urad sme predložiti svoj ugovor naturalizacijskemu sodišču proti temu, da se dotičniku podeli državljanstvo.

Nemci in Italijani, ki niso državljani in ki ne morejo biti zapadeni v tri gornje kategorije, morejo postati državljani le na en način. Morajo prijaviti svojo željo, da hočejo postati državljani, naturalizacijskemu uradu, ki jih bo po justičnem departmentu strogo preiskal, da se ugotovi njihova lojalnost. Ako bo poročilo, povojno, jih predsednik Združenih držav more opustiti od klasifikacije sovražnih inozemcev in naturalizacijsko postopanje se potem izvrši.

"Velika večina naših nedržavljanov naj bo zagotovljena, da niti justični department niti kaka druga vladna oblast jih ne bo nadlegovala, dokler se obnašajo v soglasju z zakonom," je dodal justični tajnik.

Common Council—FLIS.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

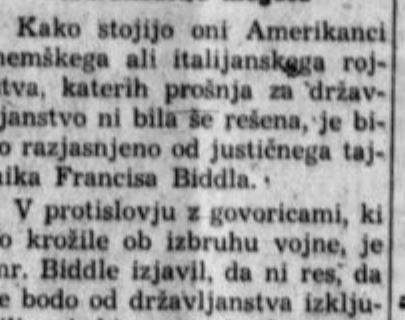
**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**The Quickest, Surest Way YOU Can Help Win This War**  
Buy Defense BONDS—STAMPS Now!



**Kaj dela mornarica?**

Ojača, popravlja, spremlja, zasleduje sovražnika in se pripravlja za napad  
Spisal Hanson W. Baldwin

(Prevedeno in izdano po uljudnosti dnevnika N. Y. Times od Common Council for American Unity.)

Ko so Japonci počasi pritiskali proti Manili in so japonske prevozne ladje izkrcavale vojake in zaloge na obali otoka Luzon, se je pozornost občinstva osredotočila na vprašanje, kje je in kaj dela mornarica Združenih držav.

Vzklik: "Kaj pa dela pravzaprav naša mornarica?"—dostikrat v spremstvu kake kletve in dostikrat ob popolnem nerazumevanju vloge, ki jo mornarica igra v moderni vojni—se je sililo iz ust mnogih ljudi v teku tedna, ko se je razvijala bitka okrog Manile.

**Razdvojeno brodogje**  
Treba je upoštevati razne činitele, po nevadi nejasno pojmovane, ki komplicirajo naš mornariški problem. Najprej je stvar ta, da smo mi v dvoceanski vojni z enoceanskim mornarico. Da zadostimo potrebam spremljevanja na Atlantiku, da preprečimo mogočnosti grožnje s strani bojne ladje Tirpitz, se stre ladje Bismarck in dve nemški ladij-letalci in da zagotovimo stalno zalaganje one trdnjave, ki je Velika Britanija, smo preemstili v začetku minulega leta velik del naše mornarice na Atlantik in tako razdelili našo mornariško silo med dva oceana skoraj pol in pol.

To je bilo kronosono na Atlantiku. Od meseca septembra, ko je mornarica dobila povelje: "Ustrelite čim zagledate" in je začela spremljati prevozne ladje, se je potapljanje ladij s strani Nemcev znatno skrcilo in nemška protiblokada je bila vsaj zaenkrat prelomljena.

Da se to doseže, smo pa morali sprejeti dejstvo mornariške inferiornosti napram Japoncem na Pacifiku. Naše mornariško razmerje na Pacifiku je bilo še nadalje skrceno vsled učinkovitega napada Japoncev na pacifično brodogje v Pearl Harborju dne 7. decembra. Mala azijska flota ob Filipinskih vtokih ni bila nikdar namenjena za drugo kot za nadlegovanje in zakasnevanje sovražnika; pričakovale je, da povzročijo Japoncem čim več mogoče škode, ali se ni nikdar pričakovalo, da bi mogla preprečiti izkrcanje Japoncev.

Očividno je vzela nekaj časa in vzame še več časa, da se poglavito pacifično brodogje, bazirano ob Hawaii, opomore in reorganizira po japonskem napadu dne 7. decembra. Več kot trije tedni so minuli od onega napada; vendarle admiral Chester W. Nimitz, novi poveljnik brodogja, je še le dne dni prevzel poveljstvo.

V minulih treh tednih so mnoge enote brodogja porabile čas s popraviljem; nekatere naprave v luki Pearl Harbor so morda morale biti popravljene. Mnogo ladij, baziranih v Pearl Harborju, je gotovo začelo takoj iskati japonske ladje-letalce, ki so nosile aeroplane, kateri so izvršili napad; druge ladje so bile brezdvomno zaposlene s patroliranjem proti podmornicam. Nekatere ladje so bile rabljene v to svrhu tudi ob zapadni obali, kjer se je že prej poročalo o prisotnosti japonskih podmornic, druge ladje so bile bržkone takoj

pridržane za službo spremljevanja prevoznih ladij.

**Predsedki časa so važni činitelji**  
Seveda je mogoče, da so nekateri ladije, ki so bile na Atlantiku ob izbruhu vojne, bile odpisane na Pacifik, ali da so odplule iz Norfolka že dne 7. decembra in potovale ob stalni brzini sedemnajstih vozlov, bi vzele šestnajst dni, da dosepejo v Hawaii.

In da so odpisali ladje-letalca s povsem montiranimi aeroplani na krovih za prevoz na Daljni vzhod ali pa tovrstne ladje z aeroplani v zabojih, in to kmalu po, napadu 7. decembra, odpuščajo iz San Francisca in namenjuje v Singapur ter spremljevano od varujočih bojnih ladij, bi vožnja vzela približno trideset dni ob povprečni brzini petnajstih vozlov ob črti mimo Honoluluja, Samoje in severne obale Avstralije do ožine Torres in Singapora.

Ti odmori časa označijo našo drugo težkočo v vojni na morju. Na zapadnem delu Atlantika in na vzhodnem delu Pacifika mi operiramo ob "notranjih linijah", namreč ob krajših linijah kot naši sovražniki, ali, da pridemo do druge polovice obeh oceanov, se moramo raztegniti do bližnje trdnjave naših sovražnikov. Razdalja — zlasti na Pacifiku — je ogromna in delo spremljevanja s strani mornarice nima na tem oceanu nikake predhodne primere.

**Glavosi iz naselbin**  
(Nadaljevanje s 2. strani.)  
kjer več, ker zavezniki obroč se bo okrog njih vedno bolj zoževal.

Tudi Japonca, ki je pričel šele rogoviliti in ima do sedaj delne uspehe, bo zadel ista usoda. Tokio, Yokohama in druga velika industrijska mesta na Japonskem so zelo dostopna totalnemu uničenju. Iz vzhodne Sibirije je razmeroma le kratek skok za bombnike nad japonska mesta. Njih lesene stavbe so v nevarnosti popolnega uničenja. Ko hitro bo Rusija pometla in se očistila Hitlerja in njegovih satelitov (ali pa še prej), potem bo najbrže završalo zadnje dejanje Džingis Khanov in Atilov, za katere ne bo več rešitve.

Predsednik Roosevelt je ponovno naglasil, da vsi tlačeni in oropani narodi morajo zopet dobiti svojo svobodo v obliki boljše in popolnejše medsebojne demokracije in s popolno garancijo bodočega mira. Med temi željami je tudi Jugoslavija, v kateri so Slovenci, Srbi in Hrvatje neusmiljeno preganjani in mučeni, a pomoči jim sedaj ni mogoče dati. Nedvomno je govor predsednika Roosevelta vplival kot hladilni balzam, ako so ga siliali. Najbrže so ga poslušali tudi v Berlinu, Rimu, Tokiu, Budapešti, Sofiji in Bukarešti, to je v državah, ki so pomagale razbijati, moriti, ropati in si osvajati tujo lastnino pod Hitler-Mussolinijevo firmo.

Najbrže se v Berlinu, Rimu in po drugih osištih prestolih že dobro zavedajo svojega položaja, zlasti ko je Roosevelt izrazil upanje, da silijo tudi po ostalih državah, kaj se zanje pripravljajo. Zavedajo se že lahko, da se bojnja sreča več ne obrača v njih prid; da bo treba povračevati škodo, katero so napravili. Ampak nedolžnih pomorjenih ljudi ni mogoče nadomestiti, ni mogoče več poklicati nazaj v življenje. Nacistični bodo morali stopiti pred stroga sodnika in mu dati odgovor. Žal, da bodo pri tem prizadeti zopet nedolžni ljudje. Predsednikov govor je bil nacističnom neka predsmrtnica.

Nisem prerok in tudi ne sam tega mišljenja, da bo že to leto odločno, čeprav se bo vojna še zavlečevala. To mišljenje opišam na dejstvo, ker veličina zavezniške moči in skrajno nezadovoljstvo podjarmljenih narodov ne more prinesiti drugega kot smrt nacističizmu.

Za ljudstva v Grčiji in Jugoslaviji je zelo važna fronta v Libiji. Poleg zmage v Rusiji in očiščenje severozahodnega obrežja in Egejskih otokov, bi to pomenilo konec odpora italijanske sile, v kolikor še obstoji. Odprta bi bila vrata v Grčijo in Jugoslavijo. Italijansko "Mare Nostrum" (Jadransko in Sredozemsko morje) bi zopet postalo polagoma prosto.

Upanje je, da vse to že letos doživimo. Zato je naša dolžnost, da tudi naše skromne moči v gmetnem in moralnem oziru posvetimo v prid te naše svobodoljubne Amerike in s tem pospešimo rešitev našega in drugih zaslužjenih narodov o n k r a j morja. Ne nasedajmo ljudem, ki so bili še pred par meseci črno-gledali na vse, kar ni bilo nemško. Slovenci in vsi drugi vojaki v jugoslovanski armadi so jim bili vedno—uvisci in razčepanci.

Ti nemškutarji, ki je mnoge rodila tudi slovenska mati, so se pojavili tudi med Slovenci. Skoro v vsaki nasebini se je našel kdo, ki je v svoji zakrknjenosti kaj rad udrihal po vsem, kar ni držalo po blaženem nemstvu. Razume se, da bodo sedaj skušali biti v sprednjih vrstah lojalnosti do Amerike, ampak prošlost svojega početja ne bodo mogli izbrisati.

**Andrej Vidrič.**

**Francoska motorna divizija v Afriki**  
Kairo, Egipt, 12. jan. — Poslanica, katero je general Georges Catroux naslovil svojim četam, je odkrila, da se nahaja motorna divizija, katero tvorijo svobodni Francozi, v puščavi Zpadne Afrike in da je pripravljena na akcijo proti osišču.

**Najzanesljivejša dnevna delavske vesti so v dnevniku "Prosveti"** Ali jih čitate vsak dan?

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

**Novoporočena**  
Zdaj, ko sva se že vzela, mi pač lahko poveš, kaj bi bil storil, če bi ti bila dala košarico. —Konkurz bi bil napovedal.

# ODPLAVLJENCI

IVAN JONTEZ

(Nadaljevanje.)

Jakob se je spomnil svojega sinočnjega sitnarjenja in Zofijinih besed. Postalo ga je sram. Res ni lepo od njega, da jo muči s svojim godrnjanjem, ko pride z dela vsa utrujena! Prav za prav bi ji moral biti hvaležen, da je prevzela na svoja šibka ramena to težko breme! In gledati bi moral, da bi se doma odpočila in razvedrila, ne pa spravljati jo v slabo voljo!

Ko je Zofija zvečer stopila v kuhinjo, je plašno pogledala Jakoba, ki je, prepašen z belim kuhinjskim predpasnikom, postavil večerjo na mizo. Vseh deset ur v tovarni je mislila samo na Jakoba ter obžalovala svoje ostre sinočnje besede. Gotovo se ga hudo zadele, da ga boli.

Ko jo je Jakob uzrl, se je v zadregi nasmehnil ter obotavlja se stopil proti nji. Na obrazu se mu je videlo, da mu je bilo nerodno pri duši.

Zofijin obraz se je razjasnil, okrog nežno izrezljanih ustnic ji je zatrepetal radosten nasmehljaj.

"Jakob ..."

"Zofija ..."

Objela sta se in poljubila. Sprava je bila polna, 'grešnik' je objubil, da ne bo več sitnaril, temveč bo z njo dober ter storil vse, kar bo mogel, da ji olajša breme, ki si ga je pod pezo razmer naložila na šibka pleča.

In Jakob je svojo obljubo držal. Nikdar več ni mučil Zofije z mrkim obrazom in godrnjanjem. Le kadar sta govorila o metropoli, ga je večjih premagala nejevolja.

"Ali se sploščuje ubijati za ljudi, ki so v mnogih ozirih slabši od živine?" se je obračal nanjo.

"Kadar je krava lačna, tuli, dokler ne dobi krme. Če bika dražji, ti nastavi roge. Ti ljudje pa ravno nasprotno: lačni klavarno pobesajo glave, sili se ti neumno reže, v vsakem slučaju pa molče, s pasjo vdanostjo prenašajo udarce ter se dajo voditi za nos vsakovrstnim šarlatanom. Vsi so taki, ne samo naši, le da so naši ljudje posebno prekleti s to lastnostjo. In potem to prekleto koritarstvo! Greš na vse mogoče seje, pa vidiš, da se ti grizejo in koljejo kot stekli psi in kdor jih ne pozna, bi mislil, da se gre za splošni blagor, za blagor skupnosti, a je vse skupaj skoro vedno zgolj boj za korita. Jaz prvi, jaz zadnji, jaz in edino le jaz včeraj, danes in jutri, vsi drugi pa ... k zlodju! To je njihovo geslo. In ti ljudje vodijo to ubogo našo čredo za nos, jo izkoriščajo in jo hujskajo s pridom proti vsem, ki bi ji radi pošteno pomagali na noge, k solnicu!"

"Da, prav nič razveseljivo!" je pritrdila Zofija zamišljeno. "Ta ignoranca, ki jo človek srečava vsepovsod, je naravnost pošastna. Danes na primer smo se pogovarjali nekaj o uniji in štrajku, in kaj so rekli moje sodelavke, večinoma rojakinje? 'Štrajk? Kaj še! Hvaležne bodimo, da nam kompanija da sploh kaj zaslužiti!' Druga pa: 'Unijskim gospodom gre samo za mastne grizljaje, ampak jaz jih ne bom podpirala. Sicer pa bi tudi izgubila delo, če bi pristopila v unijo in tega ne maram izgubiti za vse na svetu. Mož ne dela, otroke imam ... In ko se je začelo šepetati, da nam nameravajo znižati mezde: 'Ah, nekaj nam bodo pustili in nekaj je boljše kot nič!' A kaj hočemo? Ignoranca ima silne korenine in vzelo bo silnega truda in dela, predno bo izruvana in sežgana. Obupati ne smemo."

"In potem tale naša cincarska masa," je zopet povzel Jakob. "Mar misliš, da bi se razni Basaji šopirili med nami, če bi ta naša masa ne bila tako cincarska? Nikdar. V veliki manjšini so Basaji, Pezdirji, Jazbeci in drugi in do-

bro protitež imajo v poštenih in značajnih ljudeh, toda večina je preveč cincarska in nikdar ne veš, ali bo nasleda prvimi ali podprla druge ... najrajši stori prvo! Tako me na primer naši nagovarjajo, da bi prihodnji mesec na konvenciji Slovenske delavske podporne zveze kandidiral proti Jazbecu za urednika 'Našega časa'. 'Prestizj imaš velik, zmaga ti je zagotovljena vnaprej!' pravijo. Pa ne verjamem. Ker je med nami preveč cincarjev, ki cincajo semintja, dokler na adnje v konfuznosti ne nasedejo reakciji, ki se jim potem smeje!"

"Pa bi vseeno kandidiral — boš vsaj videl, kje si in koliko jih bo za teboj!" je menila Zofija. "Škodovati ti ne more v nobenem slučaju."

"In potem, ko bi bil po zaslugi cincarjev poražen, bi se mi posmehovali, češ, pa smo ga odgnali od koritca ..."

"Naj se posmehujejo, pritlikavci ... posmeh pritlikavcev in pritlikavih hudobnežev te ne sme boleti, že zato, ker gride od — pritlikavcev ..."

"Naposled pa bi mi bilo ljubše delo v tovarni ..."

"Da. Tam bi mi ne bilo treba gledati Jazbec in Piškurjev in se boriti z Basaji in Pezdirji ... in to je veliko vredno ... In nihče bi mi ne očital, da me živi s svojimi žulji, kakor naši ljudje le preradi očitajo ljudem naše vrste, če delamo zanje ... Sicer pa: bomo videli ..."

Tudi stare domovine se je včasih spomnil z nejevoljo. Jezilo ga je, ker se tam v splošnem niso brigali za literarno prizadevanje ameriških Slovencev.

"Saj človeku ni do bedastega hvalisanja," je dejal, "toda na vsako toliko bi se pa že lahko oglašili ter pošteno povedali, kaj si mislijo o našem delu. Toda ne, niti tega! S par vrsticami se nas odkrižajo, izjemo so napravili pri Puceu, kateremu so privoščili nekaj vrstic več — toda čakati je moral na to trideset let! Seveda, tam imajo tako visoka merila za take reči," je sarkastično zategnil, "da bi najbrž smatrali za predrzno, če bi mi zahtevali, da merijo z njimi naša dela ... In tako smo danes kot smo bili vedno osamljeni in prepuščeni samim sebi, navezani samo nase, se moremo zanesti le nase!"

Zofija se je strinjala.

"Ne delajo prav. Saj niste tako slabi, da ne bi bili vredni malo pozornosti njihove. Lucija Bečeva, Jošt Oražem, Ana Škrilj in ti; da Stefana Puca niti ne omenjam, ste ustvarili literarna dela, pod kateri bi se lahko brez strahu in sramu podpisal marsikateri pisatelj ali pesnik tamkaj! In koliko papirja porabijo tam celo z literati, ki vas niti ne dosežejo! Za vas pa ni majo ne časa niti volje ali prostora! To ni prav. In Lucija Bečeva je medtem že našla svoj prostor v američkem literarnem svetu, ki je znal vse drugače ceniti njeno delo ter jo sprejel medse! Čudno bi ne bilo, če bi polagoma vsi sledili Luciji ... česar jaz sicer ne odobravam, a utegne postati neizbežno — po krivdi onih v stari domovini!"

"Da, pogodila si Zofija: oni nimajo za nas ne časa niti volje!" je mračno prikimal Jakob. "Vzemim na primer Lovra Kavčiča: trikrat sem ga v pismu vprašal, ali je prečital moje povest 'Crne rože', ki je bila objavljena pred leti v Delavskem koledarju, našemu edinemu literarnemu izhodišču. Rad bi, da bi mi bil povedal svoje mnenje o stvari. Pa nič! Vsako pot je imel kak izgovor: ne utegne, prezaposlen itd. In vrag si ga vedi, koliko časa zapravi po ljubljanskih kavarnah! (Dalje prihodnj.)"

sla rame, da se je inženir užaljeno obrnil in šel na svoje mesto. Pristopila je k Romanu, v svesti si, da je treba nekaj storiti; ali, že je bil tovarnar ob njegovi strani.

"Pustite, gospodična!" je poprosil, ves tedeč od čudnega sramu. "Roman, pojdi z menoj; takšen vendar ne moreš ostati za mizo. Ves si obrizgan od svoje mehke hruške!"

In odvedel ga je s seboj kakor otroka. Roman se ni branil; sledil mu je z nenavadno ubogljivostjo, sključen in neroden, kakor da se je ves postaral v kratkem teku tiste same minute. Le njegova glava se je zibala na desno in na levo in ustnice so venomer mrmrale v grajo!

"Malheur, malheur! ... Čudna reč, nesramna hruška to!"

Breda je slišala, da ji inženir nekaj prigovarja, ali bilo je kakor votle, kakor odmev iz daljave, zopetne daljave, brez zmisla, v jeziku, ki ga ne pozna nje uho; zdelo se ji je, da je priklenjena na svoj stol in potlačena s svinčnim bremenom, ki lega težko in težje na njene rame ter duši, mori ... Zavedala se je brezmejnega sočutja s slepim človekom, ki se je osmešil v trenutni blaznosti ter je podlegel in se je dal odvesti kakor dete. O benem pa, takrat že in ves dan, do tega hipa in v tem hipu, bolj nego kadarkoli, je čutila do njega nezno stud; vsa prejšnja prijaznost, ki mu jo je žrtvovala, se ji je zazdela puha ničevost, vse njene dobre misli kakor brezumna sanja ali kot nekaj, kar se rodi v človeku iz lastne plemenitosti — pest cekinov, ki jih zagrabijo bogatin iz polnega žepa in jih zaluča po prašni cesti: — Pobiraj vas kdorkoli, kakorkoli, kadarkoli! Da se napravi prostor za druge!

Zdaj ga je gledala od strani in si ni mogla prikriti, da je njen pogled napol sovraštvo.

"Moj Bog! Ta človek me je poljubil na čelo!" Segla je z roko pod las: da, tam je skelelo, žgalo je in peklo, kakor da je padla umazana žerjavica na čisto, belo polt. "Kaj sem mislila tisto uro? Ali sem bila blazna?" Glej, in nenadoma, široki, jasni cesti podobna, ki beži naravnost in sprejema vase nečisto stez po obeh straneh, naposled pa se ustavi pred obzorjem, da se strnejo vsa pota, v eni sami, jedva vidni in zato tembolj jasni točki, se ji je odkrila čudna zveza med besedami in dogodki.

Breda se je zazdela, kakor da ni to ona, in da ni tisti on, slepi Roman, brat tovarnarjev, ta dva on in ona, ki sedita drug drugemu nasproti, dve postavi, on z dolgo brado in s kuštri v čelu, oblečen v črno sukno do kolen, ona pa vitka prikazen mlade ženske, lasje skorajda črni, lice blede, ustnice žarke, odeta v temnoželeno obleko. Ne; to, kar vidi, sta zgolj dve jedri v dveh kroglih, sestavljenih iz breztelesnega nečasa, iz zakonov, iz misli in iz odnošajev, iz dogodbi preteklosti in prihodnosti, ki tvorijo zlito in nerazdeljivo celoto, živoče z jedrom vred in utripajočo po meri njegovega, sa-



mo tisočkrat finejšega in rahlejšega organizma. In bilo ji je, kakor da se ta mistični svet njene sobesednika ne sanja danes, temveč že vse dni, odkar se poznata, z neprijetno vsiljivostjo drgne ob njenega in sili vanj, napol kakor zoprne, lepke roke čudovičnega polipa, napol kakor krog na vodi, ki se kdoveodkod mahoma približa drugemu krogu ter žene svoje kolobarje proti njegovi sredini, da bi se zblížili obedve sredi ter bi se združili v eno, ki bi stala mirno med begom obojnih krogov, dokler ne izgine in ne utone z njimi vred.

S takšnim sumom je pogledala zdajci v njegovo lice, kjer se je razprostiral čez vse črte smehljaj, bridkosti poln in obenem poln veselja.

"Na kaj mislite, Breda?" se je vprašal slepec, ko je začutil njen pogled.

"Ničesar ne mislim ... A vi: kako da vam je prijetno fukaj v solncu, ki ljubite medlo luč in pesem žarkov, kadar se prelivajo na modrih gardinah? In da vas ni strah pred zlatimi heliantii?" je vprašala Breda; glas ji je zazvenel malodane odurno, tako se je ogorčila, ko jo je poklical prosto z njenim imenom.

"Strah?" je ponovil slepec tiho. "Kaj bi me bilo strah? In pred solncem, in pred zlatimi heliantii? Vi niste opazili, da so že nekaj dni vsa moja okna odgrnjena: naj lije solnce v sobo, kakor nada ... Zdvaj sem nad seboj, prijateljica moja, ali brez muke sem zdvojil; tako mi je pri srcu, kakor človeku, ki nima ničesar, hladne zmote. In zdaj pravi tisti človek: zopet sem vzljubil solnce in luč in cvetje, in zatorej vržem zmoto in vso svojo siromašno modrost berača čez krov; vse hočem dobiti ali izgubiti in potem nositi, kar mi je naloženo, nositi brez lažnjive tolažbe, vdati se v usodo brez kletve in brez tožbe!"

"Pa kaj hočete dobiti?" je vprašala dekle in od vročega nemira, ki je napajal njegov glas, ni slišalo trdosti svojih besed.

"Kaj hočem? Povejte mi, Breda: ali verujete, kakor verujem jaz — po krivici morda, ampak vendarle: da je mogoče razpaliti dušo do takšne ognjene volje, do takšnega prekonebnesnega hrepenenja, da mora zopet zasijati — če ne izgubljeno solnce, pa drugo, lepše in mogočnejše od njega?"

Breda ni odgovorila; njeno lice je bilo kakor mramor, zgornja

vrsta zob se je zajedala v ustnici in oči so se zapirale od muke. "Dajte mi roko!", je zaprosil slepec s tihim, toplim glasom. Dekle je gledalo pred sebe; pretekla je hip molčanja, kakor da Roman čaka odgovora. Toda beseda se ni oglašila z njenih ust, niti se ni premaknila njena roka.

"Ljubi me!" ji je šumelo po glavi kakor mrzličan sen. "Ljubi me, in jaz sem njegova v vseh njegovih željah, brez obrambe sem jim izročena, od njih oskrunjena brez pomoči, od hipa, uro za uro, dan za dnevom: kajti hrepenenju mi prepovedi ..."

(Dalje prihodnj.)

Alli ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podprajte svoj list!

## HUMOR

Otroška usta

Saj niti nisi tako utrujena, kakor sem mislil—pravi Mihel svoji sestri, ko se vrne od poroke domov.

—Zakaj pa naj bi bila utrujena?

—Saj je vendar hišnica rekla, da si begala polnih šest mesecev za ženinom.

Podeželski redar

—Z menoj morate na občinski urad—pravi podeželski redar avtomobilistu.

—Zakaj pa?

—Pozabil sem tam očala, brez njih ne morem prečitati vaše legitimacije.

SI ŽELITE DOBRO KNJIGO ZA MAL DENAR?

Naročite si!

# AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

ZA LETO 1942

224 strani • Fina vezba

Vsebuje 50 raznih spisov in povesti in nad 50 slik in ilustracij

NAROČITE SI GA ŠE DANES!

CENA \$1.00

S POŠTINO VRED

Naročila sprejema

# PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVENUE • CHICAGO, ILLINOIS

# TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in šobe, vitanice, čestitke, knjižne koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Člene smerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

# SNPJ PRINTERY

2657-58 S. LAWDALE AVENUE • CHICAGO, ILLINOIS  
TEL. ROCKWELL 4804

# NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priloženo eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali volilno \$2.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri anketnosti \$1.20 za tednik, se jim to priložje k naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaše lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnitev:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bodo morali tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvu znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrži, države in Kanado \$2.00	Za Člone in Chicago je \$1.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.00
2 tednika in 3.00	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.90	4 tednike in 2.70
5 tednikov in 1.50	5 tednikov in 1.50

Za Evrope je \$2.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plamnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$ \_\_\_\_\_

1) Ime \_\_\_\_\_ Čl. društva št. \_\_\_\_\_

Naslov \_\_\_\_\_

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) \_\_\_\_\_ Čl. društva št. \_\_\_\_\_

3) \_\_\_\_\_ Čl. društva št. \_\_\_\_\_

4) \_\_\_\_\_ Čl. društva št. \_\_\_\_\_

5) \_\_\_\_\_ Čl. društva št. \_\_\_\_\_

Mesto \_\_\_\_\_ Država \_\_\_\_\_

Nov naročnik \_\_\_\_\_ Star naročnik \_\_\_\_\_

## Obsojenci

Vladimir Levstik

### MLADA BREDA IN SLEPEC

(Nadaljevanje.)

Kako je že bilo? Da, hišna je prinesla mehka jajca: za njo, za tovarnarja in za inženirja, ki je prišel danes z njim, mlad fant, neumen in spodoben. Samo za njih troje, zakaj Roman ne je jarec; nikdar mu jih ne dajo. Kako da ne? Breda se je že čudila. Jajca so bila na mizi, in še druge stvari, med njimi tudi sadje.

"Gospod Cvetko, poskusite nazadnje tehle hruške!" je priporočil tovarnar, ki je bil še vselej poslednji pri mizi: on teka venomer okrog, od opravlka do opravlka, in čudež bo, če si nekdo ne odteče nog. "Finejših ne dobite v naših krajih; delikatosa, vrag me deri, če ni res!"

"Lastna hvala!" je menil Roman, ki sicer ni imel navade, da bi dražil.

"Nikakor ne, preljubi moj!" se je uprl brat in je obstal na koncu mize kakor razaljen kokot na pragu dvorišča. "Zagotavljam da hruške niso moje, temveč župnikove ..."

Inženir in Breda sta se nasmehnila, kar je navdalo tovarnarja z velikim zadovoljstvom,

nato se je inženir zakrohotal, tovarnar se mu je pridružil in ko sta se smejala obadva, se je pričela še Breda ter se je smejala tako od duše, da je naposled s solzami v očeh priznala: "Sram me je!"

Tačas pa se je zgodilo nekaj čudnega. Slepec je vzel nož za sadje in je segel—ne po hruškah, temveč po jajcih. Videl ga ni nihče, razen Breda same; in ta je zastrmela, tako da je pozabila vzklikniti. Roman pa je nastavlil nož, držel jajce med prsti in je pritiskal, kakor da hoče prerezati sad. Naenkrat je hrstnila lupina, rumenjaki je brizgnil v curkih po Romanovem licu in bradi, po njegovi obleki in po namiznem prtju. Breda je prebledela, od slutnje, da se godi nekaj čudnega; brat in inženir sta skočila izza mize, Roman pa se je mirno brisal s prtičem ter je govoril majaje z glavo:

"Preveč mehka, preveč mehka ... ej zlodaj!"

"Saj mora vendar vedeti, da ni hruška, temveč jajce!" je dejala sama pri sebi. Inženir je menda uganil njene misli; dvorljivo se je sklonil k nji ter pojasnil s šepetom:

"Gospod Roman ne zna več jesti jajec: pozabil je ... To mu je ostalo od tistega strela v možgane; saj veste, da se je ustrelil!"

Breda je zopno dirnil ta mrzli ton; s telesnim studom je stre-

## MIRAGE

—by LOW



THE FASTER WE GO THE FURTHER AWAY IT GETS